

Oponentský posudek

Barbora Nováková: Vnímání protiromských pochodů a faktory psychického zvládnání těchto pochodů dospělými příslušníky romské minority

Bakalářská práce **Barbory Novákové** se zaměřuje na analýzu zážitku náhlé traumatizující události v podobě protiromského pochodu.

Barbora Nováková se rozhodla pro přímý vstup do prostředí romské komunity, žijící v ubytovně a pro pořízení rozhovorů s jednotlivci, kteří jednou či vícekrát osobně prožili událost protiromského pochodu.

Volba tématu je zcela relevantní; téma se úzce dotýká tématu soužití skupin, hojně diskutovaného odbornou i laickou veřejností. Rozhodnutí jít po stopách protiromského pochodu je zajímavou a současně unikátní volbou, jelikož tento fenomén nebyl v našem kontextu doposud odborně zpracován.

Pro práci Barbory Novákové platí, že se jí podařilo získat kvalitní a unikátní základ výzkumu (sběr dat přímo uvnitř inkriminované lokality), který vyžadoval nejen velký objem práce, ale také značné osobní nasazení. To je zřejmé z úvodu empirické části, kde autorka barvitě popisuje strategii svého postupu (komunikace s gatekeeperem, účast na akci, návštěva ubytovny) i nesnáze, s nimiž se potýkala. Je možné říci, že mnoho výzkumníků by nebylo schopno takový materiál vůbec získat.

Původní záměr práce nebyl bez ambicí: slibný je jak teoretický úvod do tématu romství, tak popis problematiky náhlé traumatizující události a možných strategií zvládnání. Autorka také příhodně zařazuje vysvětlení principu sociálního vyloučení, jeho některé příčiny a konsekvence.

Výzkumné otázky jsou formulovány jasně a srozumitelně, i když u otázky 3) Jaké faktory ovlivňují zvládnání protiromských pochodů dospělými příslušníky romské minority? se nabízí otázka, zda je možné získat odpověď z rozhovorů s přímými účastníky.

Velmi podrobně pak autorka popisuje možné metodologické přístupy a obhajuje volbu „kvalitativního výzkumu“. Domnívám se, že to není třeba; pro získání vhledu do problému a porozumění způsobu, jakým lidé o daném problému uvažují, je rozhovor a jeho kvalitativní analýza ideálním postupem. V případě menšího vzorku, který odpovídá rozsahu bakalářské práce, jde o přístup zcela legitimní.

V empirické části, v oddílu prezentace výsledků analýzy, však práce postrádá jasnou strukturu a místy ztrácí logickou návaznost. Domnívám se, že příčinou je jak nejasnost v grafickém označení jednotlivých kapitol, tak i nejistý proces analýzy, který neprezentuje strukturovaný vhled do tématu. To není možné bez potřebného odstupu, který by analýze dal jasnější strukturu. Z pozice čtenáře postrádám jasné uvedení celé sítě kategorií a podkategorií a její dodržování v průběhu prezentace dat.

Zcela nečekaně se například objevuje kategorie Vetřelec, která je nejprve uvedena v seznamu hlavních kategorií (s. 37), avšak není následně popsána, poté se k ní autorka bez kontextu vyjadřuje uprostřed popisu strategie „zámek“ (s. 46) a nakonec se s kategorií seznamujeme o několik stran dále, v kategorii věnované faktorům zvládnání.

Toto znejistění v samém závěru výzkumu je na škodu práce, neboť autorce se podařilo získat cenný materiál a domnívám se, že by lepší strukturovanost výrazně pomohla porozumění jak na straně čtenáře, tak i na straně samotné autorky. Analýza se podle mého názoru místy míjí s podstatou problému, drží se technického popisu, který se často vyhýbá emocionálnímu a vztahovému rozměru výpovědí. Ten je přitom velkým a neopominutelným bohatstvím nasbíraného materiálu a bylo by jistě možné použít jej jako jedno ze základních

východisek (strach, vztek, nejistota, bezradnost, zranitelnost, ohrožení, zpracování zážitků jako identitní záležitost, vztah se sousedy, empatická reakce vůči dětem, bazální důvěra – nedůvěra). Současně je pravdou, že zpracovat taková data je nadmíru obtížné, zvláště pak, je-li výzkumník s materiálem tohoto typu konfrontován vůbec poprvé a při vědomí, že neexistuje jediná správná cesta, kterou by se měl vydat. Autorka se s nejistotou v prezentaci výsledků analýzy částečně vyrovnává v kapitole diskuse, kde je již shrnující nadhled nepostradatelný.

Práce má všechny požadované náležitosti: titulní list, prohlášení, abstrakty v češtině a angličtině, obsah, vlastní text, seznam literatury a přílohu v podobě otázek k rozhovoru. Bohužel schází přepisy rozhovorů přímo v tištěné podobě práce: ty by jistě napomohly lepšímu porozumění postupům autorky.

Práce je stylisticky dobře napsaná, avšak rušivým dojmem působí poměrně četné gramatické chyby, především v koncovkách slov, svědčící o nedostatečné kontrole textu před tiskem. Rozsah práce (64 stran plus přílohy) odpovídá doporučenému rozsahu.

Jde o velmi aktuální bakalářskou práci, která by se do budoucna (při získání většího odstupu a revizi analytického zpracování) mohla stát základem pro kvalitní práci většího rozsahu. Autorka prokázala schopnost získat zajímavý materiál, kterou by měla využít i do budoucna.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3.9.2015

PhDr. Veronika Francová

Možné otázky pro autorku k obhajobě:

- 1) Na s. 10 uvádíte distributivní pojetí kulturního významu jako jedno z možných pojetí romství. Z textu mi není zcela srozumitelné. Můžete jej blíže vysvětlit vlastními slovy?
- 2) Z jakého důvodu se přikláníte k interpretaci protiromského pochodu jako náhlé traumatizující události? Může mít její zvládnání nějakou souvislost s širším kontextem, například v podobě vztahů se sousedy z okolních domů, které jsou v rozhovorech naznačeny?
- 3) Chcete se tématu dále věnovat? Co byste v případě opakování výzkumu udělala jinak?